

Ontwerp startbeslissing signaalgebied

MERCHTEM KOM (SG_R3_BES_32 A)

MERCHTEM

STATUS/VERSIE: goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 31/03/2017

LEESWIJZER

Op 31/03/2017 nam de Vlaamse Regering een beslissing over de vervolgstappen (vervolgtraject en beleidsopties) voor dit signaalgebied. Deze beslissing kadert in de uitvoering van de conceptnota (VR 29 maart 2013) met de aanpak voor het vrijwaren van het waterbergend vermogen in kader van de korte termijnactie van het groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Deze fiche beschrijft voor het signaalgebied “Merchtem Kom” de gekozen beleidsopties (ontwikkelingsperspectief) en het vervolgtraject op basis van een ontwerp-startbeslissing, zoals voorbereid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Hoofdstuk 1 geeft een algemene situering van het signaalgebied weer en hoofdstuk 2 motiveert de afbakening van het signaalgebied. Hoofdstuk 3 beschrijft de overstromingsgevoeligheid van het signaalgebied en in hoofdstuk 4 worden de diverse visies op dit gebied besproken.

Hoofdstuk 5 omvat een korte weergave van het overleg dat met de betrokken lokale besturen gevoerd werd.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven voor welke beleidsoptie(s) gekozen is/zijn en welk instrument en/of initiatiefnemer hieraan gekoppeld zijn. Naargelang de rol van het signaalgebied voor het behoud van waterbergend vermogen en het algemeen beoordelingskader, zoals opgenomen in de omzendbrief LNE/2015/2, om nieuwe ontwikkelingen in overstromingsgevoelig signaalgebied te beoordelen, werd een keuze gemaakt tussen de volgende 3 opties:

1. Optie A - beperkte randvoorwaarden (type infiltratie, waterconservering,...)
indien de bestemming compatibel blijkt met het waterbergend vermogen, eventueel mits beperkte randvoorwaarden (bv voor infiltratie of waterconservering);
2. Optie B - maatregelen met behoud van bestemming (type overstromingsvrij bouwen)
indien er een overstromingskans bestaat maar de bestemming compatibel kan zijn met het waterbergend vermogen mits overstromingsvrij bouwen;
3. Optie C - vrijwaren van bebouwing
indien de bestemming niet compatibel is met het waterbergend vermogen en vrijwaren van bebouwing op basis van de overstromingskans aangewezen is.

Hoofdstuk 7 omvat de conclusies voor het signaalgebied en geeft de richting weer op basis waarvan de omzendbrief “Richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij het vrijwaren van het waterbergend vermogen in signaalgebieden” in dit gebied toegepast moet worden. In dit hoofdstuk is ook de beslissing van de Vlaamse Regering van opgenomen.

De conceptnota, de omzendbrief en de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 zijn terug te vinden op www.signaalgebieden.be.

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Merchtem

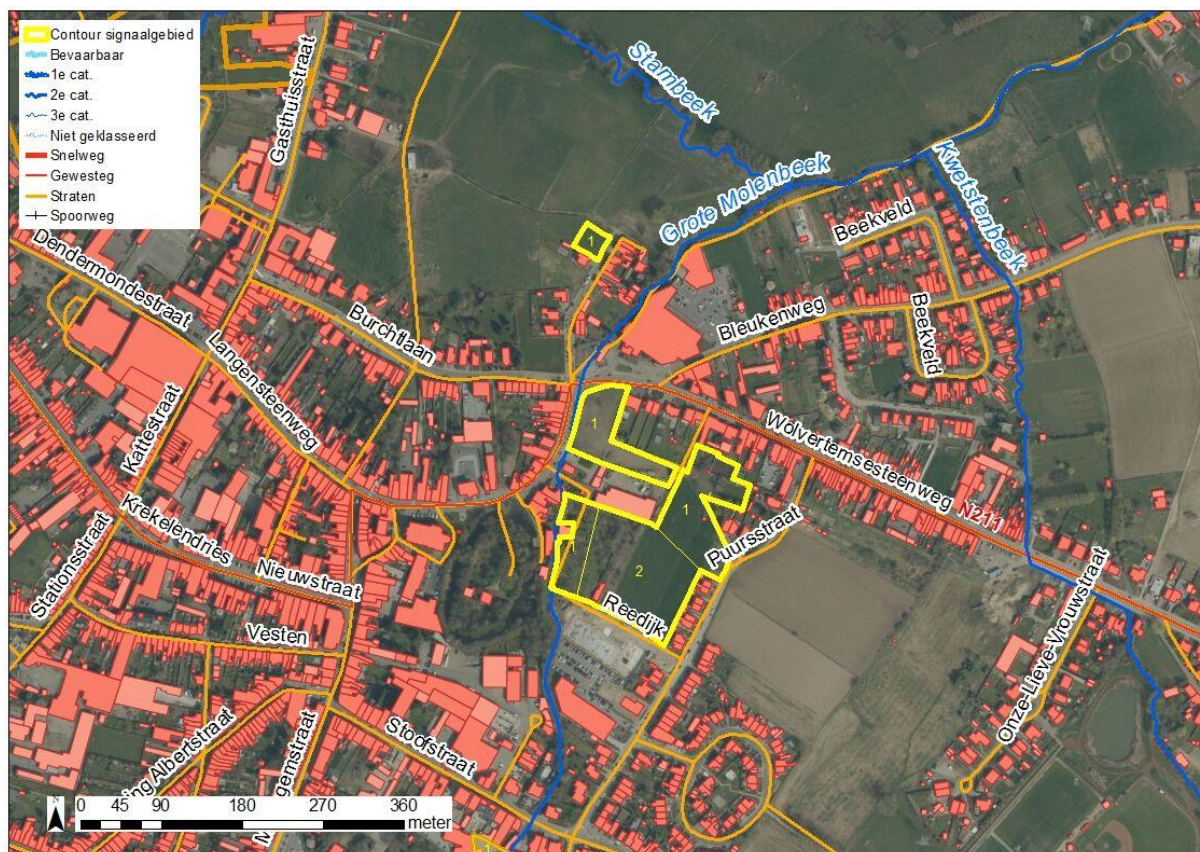
Provincie(s): Vlaams-Brabant

Ligging: Het signaalgebied bevindt zich onmiddellijk aansluitend op het centrum van Merchtem tussen de Grote Molenbeek-Vliet en de Puursstraat

Bekken: Benedenscheldebekken

Betrokken waterlopen: Grote Molenbeek-Vliet

Oppervlakte: 3,00 ha

Figuur: situering signaalgebied op orthofoto (medio 2015) met aanduiding van gewestwegen, straten, waterlopen en de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

Huidige planologische bestemming:

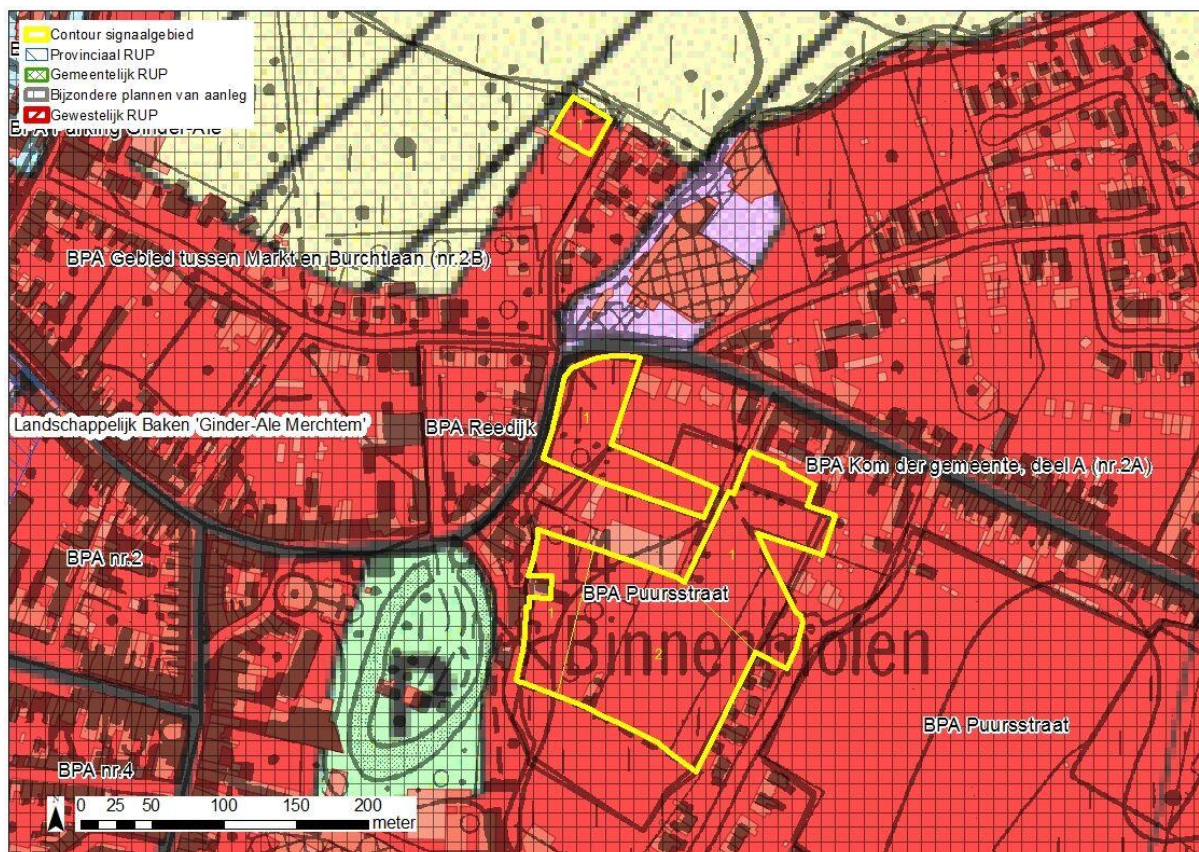
Gewestplan: woongebied

BPA nr. 2 "Kom Der Gemeente", deel A 3 (goedgekeurd bij MB van 5 september 2005): zone voor voortuinen, zone voor halfopen bebouwing, zone voor bijgebouwen, zone voor koeren en hoven, zone voor woonerf.

BPA nr. 2 'Kom der gemeente, deel A', genaamd 'Puursstraat' (goedgekeurd bij MB van 27 augustus 2012): zone voor ééngezinswoningen in halfopen en/of gesloten bebouwing, zone voor tuinen, zone voor openbare verharde ruimte met groenaanleg, zone voor openbare verharde ruimte.

Globale beschrijving:

Percelen ten oosten van de Grote Molenbeek, één compact gebied met aansluitend hieraan enkele restpercelen. Voornamelijk ingevuld als weilanden, waarvan een gedeelte ook beplant met fruitbomen. Er zijn geen recent afgeleverde vergunningen.

Figuur: situering signaalgebied op gewestplan met aanduiding van goedgekeurde BPA's en RUP's en weergave van de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: Ruimte Vlaanderen en AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

2 Selectie en afbakening signaalgebied

Op 11/4/2014 werd voorliggend signaalgebied door de Algemene Bekkenvergadering Benedenscheldebekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

Reststukken, deels bestemd als openbaar groen in nevenbestemming of zone voor beschermde hoeve.

In het noorden enkele grotere stukken signaalgebied (1 ha) met middelgrote kans in een groot nog niet aangesneden stuk voor handel en ambachten en eengezinswoningen.

Dit signaalgebied heeft omdat het aan de monding van de Stambeek in de Molenbeek ligt een relatie met het signaalgebied Sint-Janstraat in Merchtem-centrum en met het signaalgebied schoolomgeving eveneens in Merchtem-centrum. Het signaalgebied schoolomgeving ligt immers langs de Grote Molenbeek net opwaarts van dit signaalgebied. Het signaalgebied Sint-Janstraat ligt langs de Stambeek in de omgeving van haar monding in de Grote Molenbeek. Deze monding van de Stambeek ligt op haar beurt net afwaarts van het signaalgebied Merchtem-Kom.

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens een **overleg met de gemeente** Merchtem op 11/06/2015 en op 31/3/2016 besproken. Het betreft hier een vrij compact gebied langsheen de Grote Molenbeek. Binnen enkele blokken kan een nieuwe visie ontwikkeld worden.

Voorstel afbakening voornamelijk op basis van kadastrale percelen: grotere aaneengesloten bouwvrije percelen werden geselecteerd.

3 Watersysteem

3.1 Overstromingsrichtlijn¹

3.1.1 OVERSTROMINGSGEVAARKAART

In het kader van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) werden overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten opgesteld aan de hand van hydraulische modellen. De overstromingsgevaarkaarten zijn de kaarten die de 'fysische eigenschappen' van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden. De overstromingsgevaarkaarten geven geen informatie wat betreft de gevolgen, de kwetsbaarheid voor of het risico van de overstromingen.

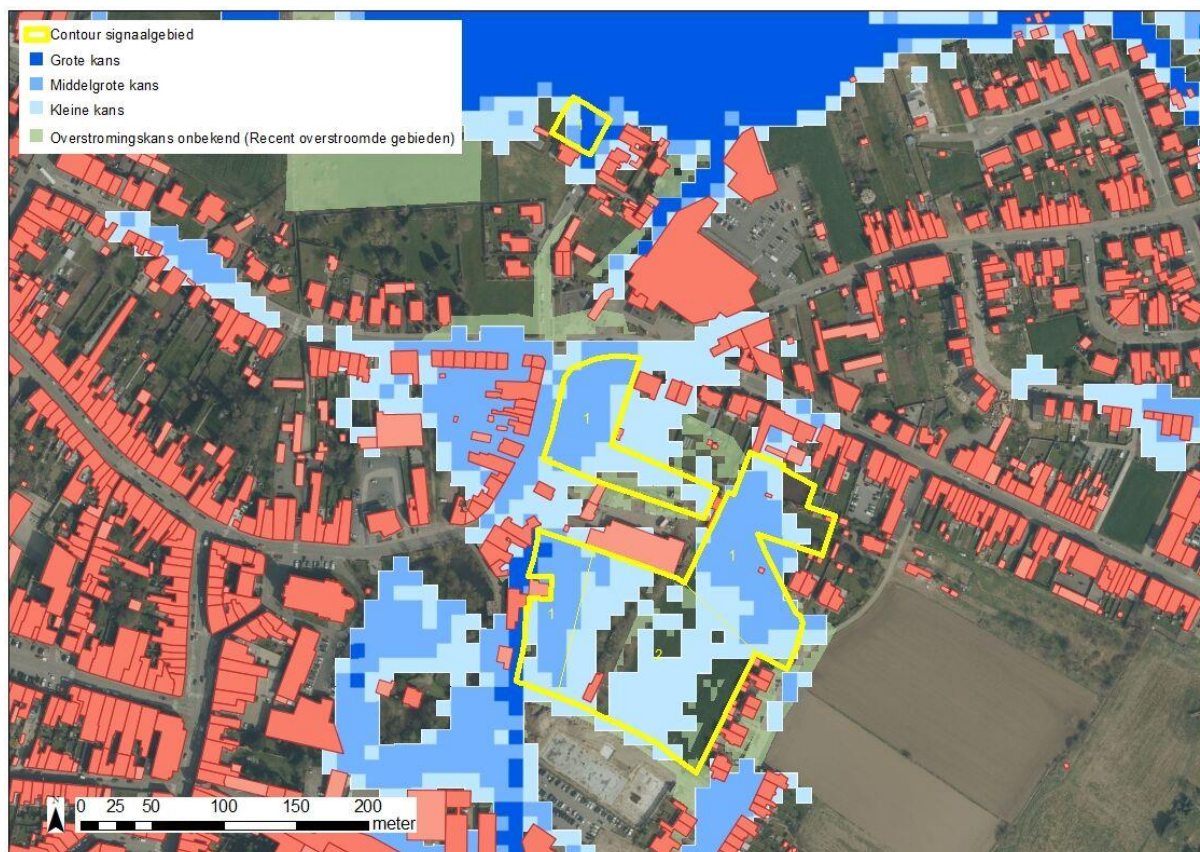
De ORL stelt dat 3 scenario's in beschouwing dienen te worden genomen voor de overstromingskaarten: kleine kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 1000 jaar of een uitzonderlijke gebeurtenis), middelgrote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 100 jaar) en grote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 10 jaar).

Vermits het niet zinvol is om voor elke waterloop hydraulische modellen op te stellen, werd in Vlaanderen de basiskaart hydrografisch netwerk opgesteld die alle waterlopen omvat waarvoor de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten werden opgesteld. De basiskaart hydrografisch netwerk werd opgesteld volgens het principe dat alle waterlopen met een potentieel significant overstromingsrisico en waterlopen die water afvoeren van waterlopen met een overstromingsrisico meegenomen worden. Daarnaast werd ook de volledige kustlijn beschouwd.

Wanneer er geen gemodelleerde overstromingsgevaarkaarten beschikbaar zijn wordt enkel de kaart van de Recent Overstroomde Gebieden (ROG) weergegeven². De kaarten geven steeds de huidige situatie weer en houden geen rekening met mogelijke of geplande ingrepen.

¹ Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Deze richtlijn werd omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid op 16 juli 2010.

² gebiedsdekkende afbakening van alle effectief overstroomde gebieden in Vlaanderen in de periode 1988 tot heden

Figurenr: De blauwe contouren geven de huidige overstromingskans weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskans. De groene contour geeft de recente overstromde gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskans gekend is.

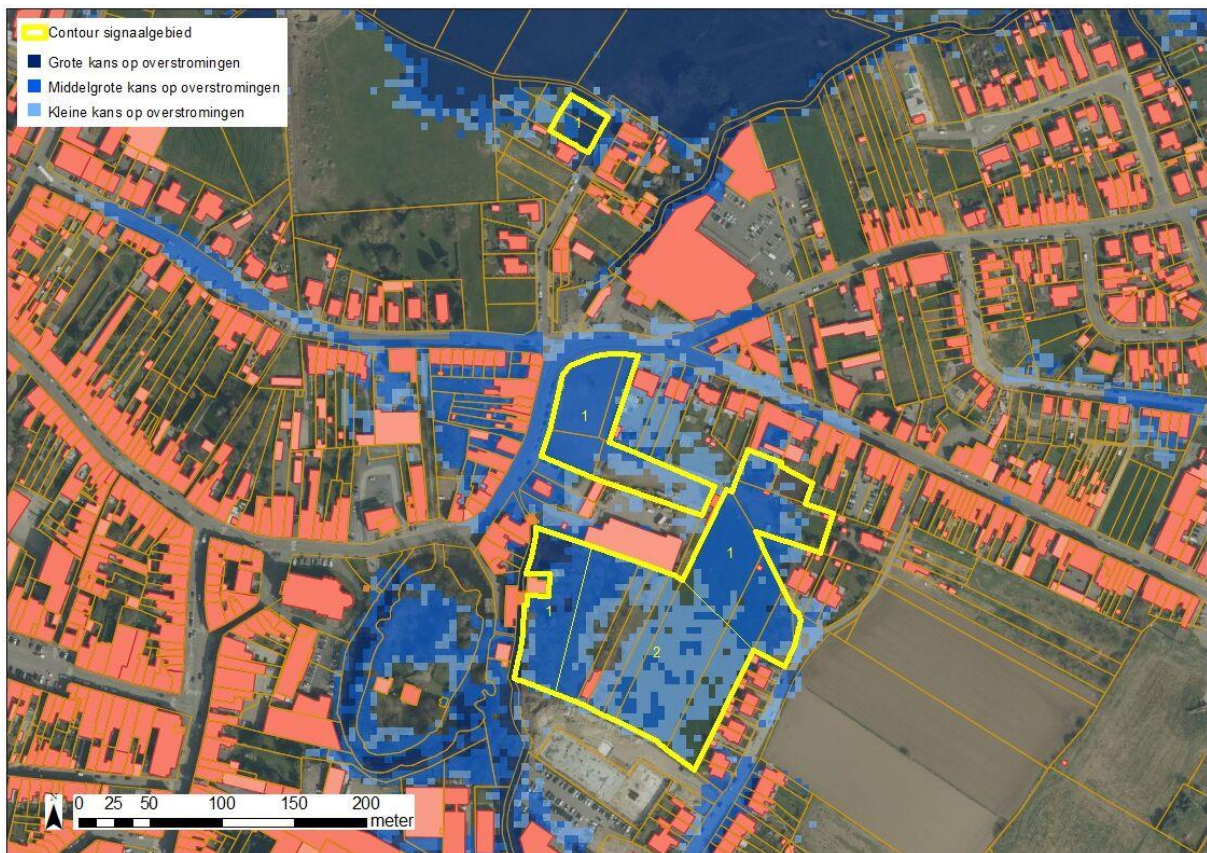
Binnen het signaalgebied zijn er belangrijke delen met een middelgrote tot grote overstromingskans op de overstromingsgevaarkaart.

3.1.2 KLIMAATTOETS

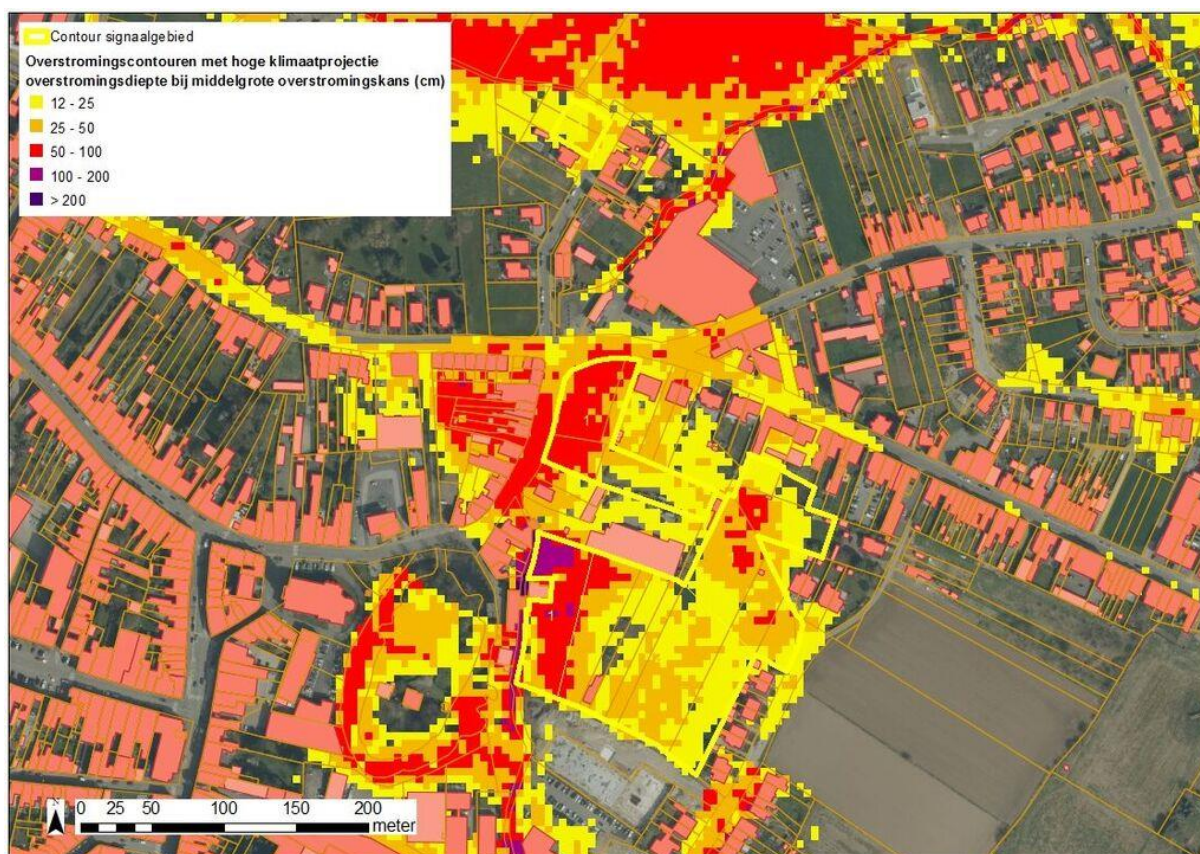
De Overstromingsrichtlijn vraagt om bij het voorkomen of beperken van mogelijk negatieve gevolgen van overstromingen rekening te houden met o.a. de invloed van klimaatverandering. Onderstaande kaarten met klimaatprojectie werden opgemaakt in kader van de orbp-studie van VMM-AOW^[3] en geven niet alleen de overstromingskans (bij gemiddelde klimaatprojectie) maar ook de overstromingsdiepte (bij hoge klimaatprojectie). Vanuit het no regret principe lijkt het aangewezen om adaptief bouwen of waterbestendig bouwen af te stemmen op toekomstige overstromingshoogtes met hoge klimaatprojectie.

De klimaatprojecties geven lokaal een overstromingsdiepte van 50 tot 100 cm weer bij hoge klimaatprojectie. Het signaalgebied bevindt zich dan ook in de vallei van de Molenbeek-Vliet. Bij matige klimaatprojectie is er een middelgrote kans voor overstromingen in het noordelijk en het westelijk deel van dit signaalgebied.

^[3] "Onderbouwing van het overstromingsrisicobeheerplan voor de onbevaarbare waterlopen, VMM, 2013"

Figuur: De blauwe contouren geven overstromingskans met klimaatsverandering weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskans. De groene contour geeft de recente overstroomde gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskans gekend is.

Figuur: De overstromingsdieptes van de middelmatige overstromingscontour met extreme klimaatsverandering worden hier weergegeven (geel= lage overstromingsdiepte tot paars= hoge overstromingsdiepte).

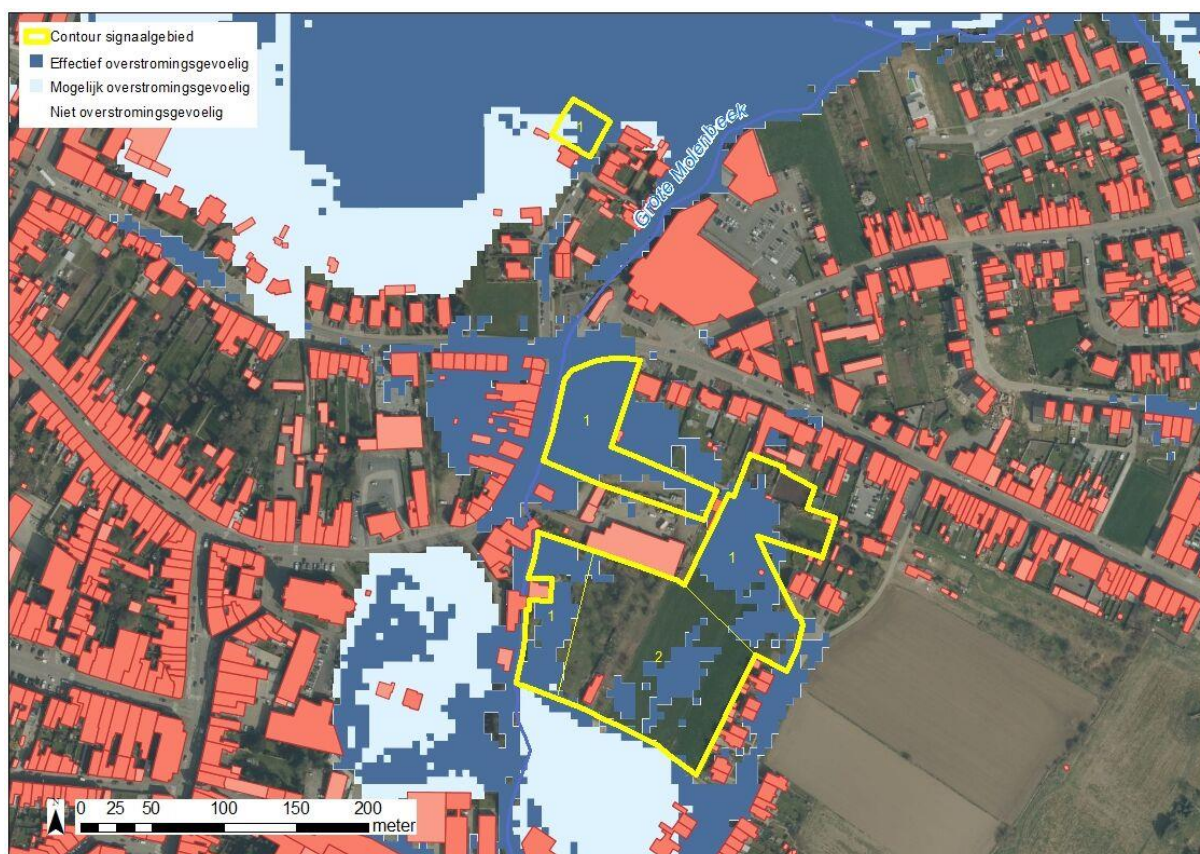
De klimaatprojecties geven lokaal een overstromingsdiepte van 50 tot 100 cm weer bij hoge klimaatprojectie.. Bij matige klimaatprojectie is er een middelgrote kans voor overstromingen in het noordelijk en het westelijk deel van dit signaalgebied. Het signaalgebied bevindt zich dan ook in de vallei van de Grote Molenbeek-Vliet

3.2 Bespreking watersysteem

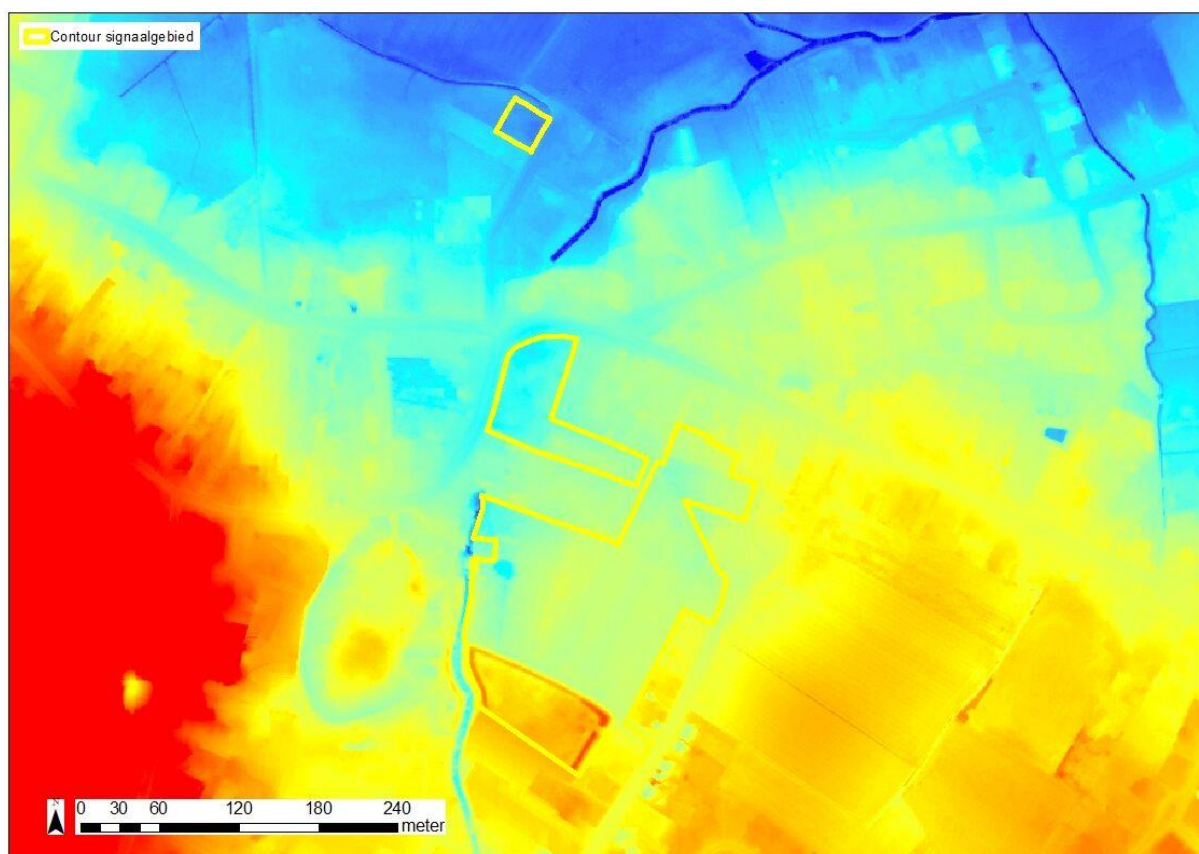
Het gebied is erg **overstromingsgevoelig**. Omdat de waterlopen ter hoogte van Merchtem bij de overgang van Midden- naar Laag-België, van waterlopen met relatief groot verval overgaan naar beken met weinig verval, ontstaan aan de voet van dit talud frequent overstromingen. Omdat het bovenstrooms deel van het stroomgebied een intensief landbouwgebruik kent en tevens erosiegevoelig is, bezinkt relatief veel bodemmateriaal afwaarts dit talud. Daarnaast zijn grote gebieden ook verhard en zijn bergingsgebieden ingenomen door bewoning of opgehoogd.

De waterloopbeheerders leveren belangrijke inspanningen binnen het stroomgebied van de Grote Molenbeek-Vliet om de wateroverlast maximaal in te perken. Er zijn overstromingsgebieden gebouwd en er is nog een uitbreiding voor de capaciteit van een overstromingsgebied gepland. Deze overstromingsgebieden zijn bedoeld zijn om het risico op overstromingen te verminderen, maar ze bieden geen bescherming voor langdurige intense buien. De basisregel is daarom het maximaal vermijden van nieuwe bebouwing binnen de beekvallei.

Bij langdurige intense buien fungeert de M. Sacréstraat en haar verlengde de Puursstraat min of meer als bypass van de Grote Molenbek Vliet. Waar de Puursstraat naar het westen afbuigt steekt het water (van deze 'bypass') dan in westelijke richting de weiden over om in de Reedijk terug in de Grote Molenbeek te komen.

Figuur: watertoetskaart van het signaalgebied op recente orthofoto (medio 2015) met aanduiding van de overstromingsgevoelige gebieden (lichtblauw = mogelijk overstromingsgevoelig; donkerblauw = effectief overstromingsgevoelig), volgens Ministerieel Besluit dd. 1/6/2014. Weergave van reeds goedgekeurde signaalgebieden in de omgeving.

Figuur: digitaal hoogtemodel van het signaalgebied op recente topografische kaart.. Het zuidelijk deel van het in deze figuur weergegeven signaalgebied behoort niet tot de voorgestelde contour.

4 Gebiedsvisie

4.1 Visie Integraal Waterbeleid

Het stroomgebied van de Grote en de Kleine Molenbeek is erg gevoelig voor overstromingen. Bijzonder kwetsbaar zijn de gemeenten Merchtem en Londerzeel. De voorbije jaren hadden beide gemeenten herhaaldelijk te kampen met ernstige wateroverlast. Uit een hydraulische en hydrologische studie is gebleken dat een combinatie van maatregelen nodig is om de wateroverlast in het stroomgebied van de Grote en Kleine Molenbeek in te perken. Een aantal maatregelen worden/werden uitgevoerd door VMM. Andere maatregelen worden/werden uitgevoerd op de bovenlopen door de provincie Vlaams-Brabant. Zie ook [Brochure 'Waterbouwwerken in uw buurt'](#).

In het ontwerp stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 worden volgende acties in functie van de overstromingsrichtlijn opgenomen in het stroomgebied van de Grote Molenbeek-Vliet:

ACTIENR	TITEL	GEMEENTE	WATERLOOP	INITIATIEFNEMER	PRIORITEIT ACTIE IFV ORL
6_A_016	Aankoop frequent overstromende gronden ter hoogte van de Konijnenstraat te Puurs	Puurs	Kleine Molenbeek	Gemeente: Puurs	H
6_F_015	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Puttengracht	Opwijk	Puttengracht	Provincie Vlaams-Brabant	H

ACTIENR	TITEL	GEMEENTE	WATERLOOP	INITIATIEFNEMER	PRIORITEIT ACTIE IFV ORL
6_F_017	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Brusselsestraat op de Kleine Molenbeek	Meise	Kleine Molenbeek	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_087	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Krameikbeek in de gemeente Asse	Asse	Krameikbeek	Gemeente:Asse, Provincie Vlaams-Brabant	M
6_F_088	Bouwen van GOG's (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Gerstebeek in de gemeente Asse	Asse	Gerstebeek	Provincie Vlaams-Brabant	M
6_F_089	Bouwen van GOG's (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Puttenbeek	Opwijk	Puttenbeek	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_091	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Stambeek	Opwijk	Stambeek	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_092	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Leefdaal	Meise	Molenbeek-Zijp	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_093	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Vier Eiken	Meise	Molenbeek-Zijp	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_094	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Neerpoorten - rechteroever	Meise	Molenbeek-Zijp	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_095	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Neerpoorten - linkeroever	Meise	Molenbeek-Zijp	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_214	Onderzoek naar het realiseren van bijkomende buffering in het natuurgebied Tekbroek voor de Vliet	Puurs	Grote Molenbeek-De Vliet	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), gemeente Puurs	H
6_F_213	Realiseren van bijkomende buffering langs de Neerheydeloop	Puurs	Neerheydeloop	Gemeente: Puurs	M
6_N_029	Onderzoek haalbaarheid van bescherming van de woningen in het stroomgebied van de Grote Molenbeek- Vliet	Puurs, Londerzeel, Bornem, Buggenhout, Sint-Amands	Stroomgebied Vliet-Grote Molenbeek Vliet	Polder en/of Watering: Watering Vliet en Zielbeek, VMM	M

4.2 Ruimtelijke visie (structuurplannen ed.)

RSP

Het Provinciaal Structuurplan van de Provincie Vlaams-Brabant vermeldt bij de Gewenste landschappelijke structuur de 'Valleien van de Molenbeken (Grote Molenbeek – Vliet met zijbeken en brongebieden)' als gaaf landschap.

Het bindend gedeelte van het GRS van Merchtem stelt dat binnen de gewenste natuurlijke structuur de gemeente de valleien van de Grote Molenbeek, de Lindebeek, de Kwetstenbeek, de Amelgemse Molenbeek, de Molenbeek van Wolvertem, de Amelvonnesbeek en de Vondelbeek als

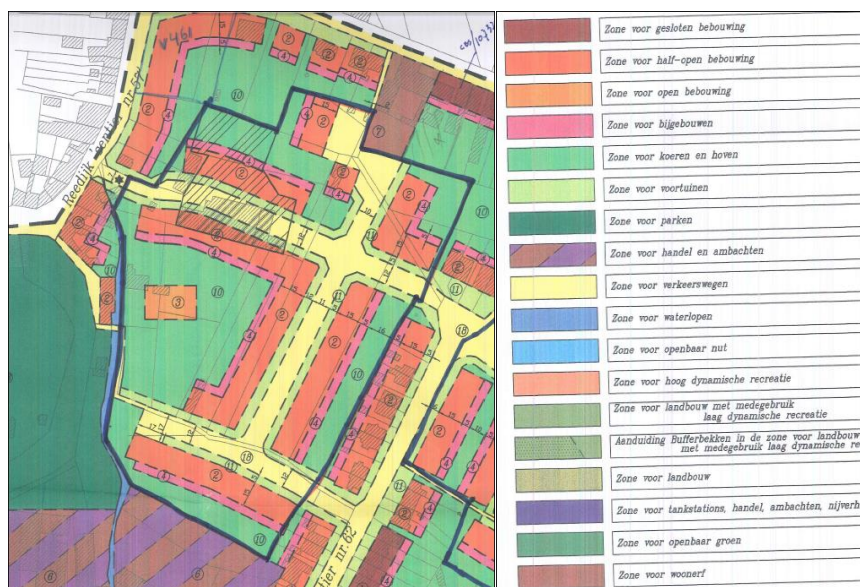
dragers van de natuurlijke structuur, maar met respect voor de aanwezige landbouw selecteert.

Daarnaast vermeldt het bindend gedeelte van het GRS als actie dat de gemeente in het hoofddorp Merchtem de oude BPA's vervangt die de verdichting van de binnengebieden tegenhouden, met als doel de binnengebieden aansnijdbaar te maken.

Het bindend gedeelte van het GRS vermeldt Strategisch woonproject **binnengebied Puursstraat**, een binnengebied middenin de kern van Merchtem bij de geselecteerde strategische projecten.

Het noordelijk gedeelte van de voorgestelde contour is gesitueerd in twee BPA's:

- BPA nr. 2 'Kom der gemeente, deel A' 3, goedgekeurd bij MB van 5 september 2005 (herziening). (Het gedeelte binnen de blauwe omlijning werd van goedkeuring onthouden).

- BPA nr. 2 'Kom der gemeente, deel A', genaamd 'Puursstraat', goedgekeurd bij MB van 27 augustus 2012. Dit BPA geeft invulling aan het gedeelte dat bij MB van 5 september 2005 van goedkeuring werd onthouden.

- Onderstaande figuur geeft het gecombineerd beeld van beide BPA's. Het plan voorziet voornamelijk in een invulling in functie van wonen, voor een groot gedeelte langs nieuw aan te leggen wegenis. Ten oosten van de waterloop is een "zone voor openbare groene ruimte en wateropvang" voorzien.

4.3 Lopende initiatieven

De gemeente wenst de bouwmogelijkheden in het signaalgebied Kom te behouden.

De gemeente wenst de de goedgekeurde verkaveling nr. 492 dd. 02/09/1994 voor de Reedijk (achteraan in het doodlopend gedeelte) te laten bestaan.

De gemeente behoudt de bestaande BPA's 2 A en 2 B en de bouwmogelijkheden volgens de BPA's 2 A en 2B Kom der gemeente, zal adviezen aanvragen en zal de nodige voorwaarden opleggen om op te nemen in de eventuele bouwvergunning. De bouwmogelijkheden worden in onderhandeling met de eigenaar beperkt.

De huidige en de toekomstige wachtbekkens op de Grote Molenbeek verminderen het overstromingsrisico. Indien accidenteel het gebied toch zou overstromen, dient het overtollig water afkomstig uit de Grote Molenbeek (t.h.v. Maurits Sacréstraat) via de wegenis (collector) en na de inkokering naar dezelfde waterloop gestuurd te worden. Het maaiveldniveau van de nieuw aan te leggen wegenis boven de collector en heel het tracé boven deze laatste, dient aldus voldoende laag te worden aangelegd.

5 Historiek overleg lokale besturen

Bij de screening van de relevante signaalgebieden en de opmaak van de ontwerp-startbeslissingen werden naast de lokale besturen ook andere relevante instanties uitgenodigd.

Voor de selectie van de signaalgebieden werd een overleg georganiseerd op 03/09/2014. Vanuit de gemeente nam Steven Elpers (schepen) deel aan het overleg.

Voor de opmaak van de startbeslissing vond een eerste overleg met de gemeente plaats op 11/06/2015. Aan dit overleg namen deel: Paul Van Den Eynde (schepen openbare werken), Kris Van Gijzeghem (diensthoofd grondgebiedszaken), Bram Van Ballaer (Ruimte Vlaanderen – bekkencoördinator), Luk de Jonghe (Ruimte Vlaanderen) en Katrien Coremans (provincie Vlaams-Brabant-dienst ruimtelijke ordening).

Een vervolgoverleg vond plaats op 31/3/2016 met Paul Van Den Eynde (schepen Merchtem), Julie Asselman (schepen Merchtem), Kris Van Gijzeghem (diensthoofd grondgebiedszaken), Katrien Caremans (ruimtelijke planning), Danny Wauters (dienst waterlopen prov. Vlaams-Brabant), Luk De Jonghe (ruimte Vlaanderen), Guido Janssen (bekkenssecretariaat), Evelien De Vylder (bekkencoördinator).

Op 12/05/2016 heeft het college van burgemeester en schepenen de ontwerpstartbeslissing behandeld. Het college keurde deze ontwerpstartbeslissing niet goed. De gemeente Merchtem is voor dit gebied momenteel niet bereid om planschade te betalen als gevolg van een bestemmingswijziging.

6 Keuze ontwikkelingsperspectief, instrument en initiatiefnemer

Het signaalgebied is in twee deelgebieden (deelgebied 1 en 2) opgesplitst. De cijfers 1 en 2 zijn in het bijhorende deelgebied vermeld. De grens tussen beide deelgebieden wordt door een dunne gele lijn in de figuren weergegeven.

- deelgebied 1: tussen de Reedijk en het noordelijk deel van de Puursstraat (deel ten noorden van de bocht in de Puursstraat) en het westelijk deel langs de Grote Molenbeek Vliet, met daarbij ook de percelen aan de Reedijk (achteraan in het doodlopend gedeelte)
- deelgebied 2: de rest van het signaalgebied.

C: nieuwe functionele invulling voor het deelgebied 1

waarbij het deelgebied 1 niet wordt aangesneden voor bebouwing.

B: maatregelen met behoud van bestemming voor het deelgebied 2

Overstromingsvrij en niet onderkelderde bouwen in deelgebied 2. Voorzien van voldoende buffering voor het afstromende hemelwater.

7 Conclusie signaalgebied en beslissing Vlaamse Regering

Conclusie signaalgebied

Het gebied Kom is effectief overstromingsgevoelig. Er zijn echter verschillende BPA's opgemaakt en een verkaveling werd goedgekeurd met het oog op de ontwikkeling van delen van dit gebied.

De waterloopbeheerders leveren belangrijke inspanningen binnen het stroomgebied van de Grote Molenbeek-Vliet om de wateroverlast maximaal in te perken. Er zijn overstromingsgebieden gebouwd en er is nog een uitbreiding voor de capaciteit van een overstromingsgebied gepland. Deze overstromingsgebieden zijn bedoeld zijn om het risico op overstromingen te verminderen, maar ze bieden geen bescherming voor langdurige intense buien. De basisregel is daarom het maximaal vermijden van nieuwe bebouwing binnen de beekvallei.

Binnen dit gebied wordt een combinatie van scenario B en C voorgesteld; zoals op de kaart aangegeven, zoveel mogelijk vrijwaren van bebouwing en deels overstromingsvrij bouwen.

Het ontwikkelingsperspectief werd goedgekeurd op de algemene bekkenvergadering Benedenschelde d.d. 19/05/2016 met minderheidsstandpunt van de gemeente Merchtem en de provincie Vlaams-Brabant. Zij wensen voor het deelgebied Kom een scenario "A" – geen bijkomende voorwaarden voor bebouwing in dit gebied.

Beslissing Vlaamse Regering d.d. [nog te bepalen]

Ontwerp startbeslissing signaalgebied

MERCHTEM SCHOOLOMGEVING (SG_R3_BES_32B)

MERCHTEM

STATUS/VERSIE: goedgekeurd door CIW op 22/06/2016

LEESWIJZER

Op [nog voor te leggen] nam de Vlaamse Regering een beslissing over de vervolgstappen (vervolgtraject en beleidsopties) voor dit signaalgebied. Deze beslissing kadert in de uitvoering van de conceptnota (VR 29 maart 2013) met de aanpak voor het vrijwaren van het waterbergend vermogen in kader van de korte termijnactie van het groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Deze fiche beschrijft voor het signaalgebied “Centrum Merchtem” de gekozen beleidsopties (ontwikkelingsperspectief) en het vervolgtraject op basis van een ontwerp-startbeslissing, zoals voorbereid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Hoofdstuk 1 geeft een algemene situering van het signaalgebied weer en hoofdstuk 2 motiveert de afbakening van het signaalgebied. Hoofdstuk 3 beschrijft de overstromingsgevoeligheid van het signaalgebied en in hoofdstuk 4 worden de diverse visies op dit gebied besproken.

Hoofdstuk 5 omvat een korte weergave van het overleg dat met de betrokken lokale besturen gevoerd werd.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven voor welke beleidsoptie(s) gekozen is/zijn en welk instrument en/of initiatiefnemer hieraan gekoppeld zijn. Naargelang de rol van het signaalgebied voor het behoud van waterbergend vermogen en het algemeen beoordelingskader, zoals opgenomen in de omzendbrief LNE/2015/2, om nieuwe ontwikkelingen in overstromingsgevoelig signaalgebied te beoordelen, werd een keuze gemaakt tussen de volgende 3 opties:

1. Optie A - beperkte randvoorwaarden (type infiltratie, waterconservering,...)
indien de bestemming compatibel blijkt met het waterbergend vermogen, eventueel mits beperkte randvoorwaarden (bv voor infiltratie of waterconservering);
2. Optie B - maatregelen met behoud van bestemming (type overstromingsvrij bouwen)
indien er een overstromingskans bestaat maar de bestemming compatibel kan zijn met het waterbergend vermogen mits overstromingsvrij bouwen;
3. Optie C - vrijwaren van bebouwing
indien de bestemming niet compatibel is met het waterbergend vermogen en vrijwaren van bebouwing op basis van de overstromingskans aangewezen is.

Hoofdstuk 7 omvat de conclusies voor het signaalgebied en geeft de richting weer op basis waarvan de omzendbrief “Richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij het vrijwaren van het waterbergend vermogen in signaalgebieden” in dit gebied toegepast moet worden. In dit hoofdstuk is ook de beslissing van de Vlaamse Regering van **XX** opgenomen.

De conceptnota, de omzendbrief en de beslissing van de Vlaamse Regering van **XX** zijn terug te vinden op www.signaalgebieden.be.

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Merchtem

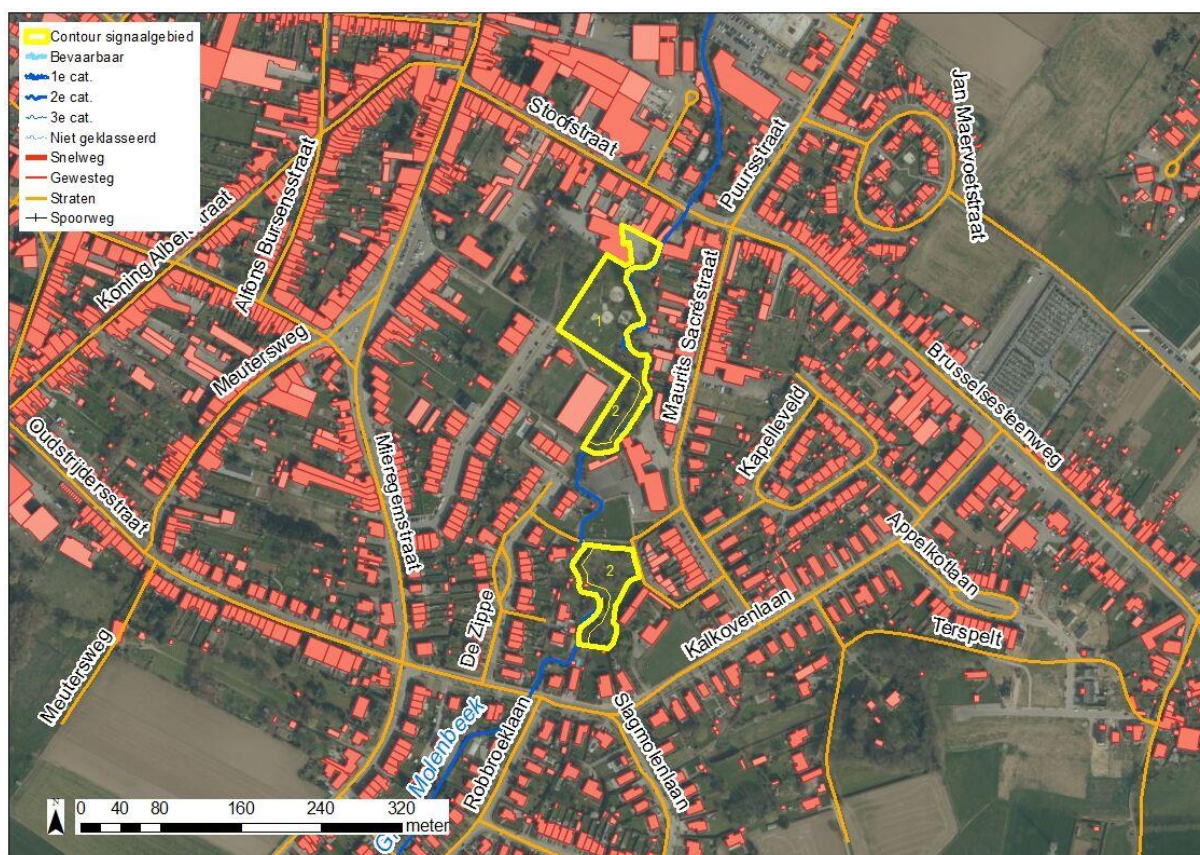
Provincie(s): Vlaams-Brabant

Ligging: Het signaalgebied bevindt zich onmiddellijk aansluitend op het centrum van Merchtem langsheen de Grote Molenbeek-Vliet

Bekken: Benedenscheldebekken

Betrokken waterlopen: Grote Molenbeek-Vliet

Oppervlakte: 1,28 ha

Figuur: situering signaalgebied op orthofoto (medio 2015) met aanduiding van gewestwegen, straten, waterlopen en de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

Huidige planologische bestemming:

Gewestplan: woongebied

BPA nr. 2 "Kom Der Gemeente", deel A 1 (goedgekeurd bij MB van 5 september 2005): zone voor handel en ambachten (paars-bruin gestreept), zone voor openbaar nut (lichtblauw) en zone voor beschermde hoeve (groen).

Globale beschrijving:

Restpercelen langs beek (weilanden), speeltuin, tuinen

Er zijn geen recente afgeleverde vergunningen gekend.

Figuur: situering signaalgebied op gewestplan met aanduiding van goedgekeurde BPA's en RUP's en weergave van de bebouwingstoestand volgens het Grootschalig Referentiebestand GRB. Bronnen: Ruimte Vlaanderen en AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

2 Selectie en afbakening signaalgebied

Op 11/4/2014 werd voorliggend signaalgebied door de Algemene Bekkenvergadering Benedenscheldebekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

Reststukken, deels bestemd als openbaar groen in nevenbestemming of zone voor beschermde hoeve.

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens een overleg met de gemeente Merchtem op 11/06/2015 voor de eerste keer besproken. Het betreft hier een vrij versnipperd gebied langsheen de Grote Molenbeek.

Voorstel afbakening voornamelijk op basis van kadastrale percelen: vooral grotere aaneengesloten bouwvrije percelen werden geselecteerd.

3 Watersysteem

3.1 Overstromingsrichtlijn³

3.1.1 OVERSTROMINGSGEVAARKAART

In het kader van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) werden overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten opgesteld aan de hand van hydraulische modellen. De overstromingsgevaarkarten zijn de kaarten die de 'fysische eigenschappen' van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden. De overstromingsgevaarkarten geven geen informatie wat betreft de gevolgen, de kwetsbaarheid voor of het risico van de overstromingen.

De ORL stelt dat 3 scenario's in beschouwing dienen te worden genomen voor de overstromingskaarten: kleine kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 1000 jaar of een uitzonderlijke gebeurtenis), middelgrote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 100 jaar) en grote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 10 jaar).

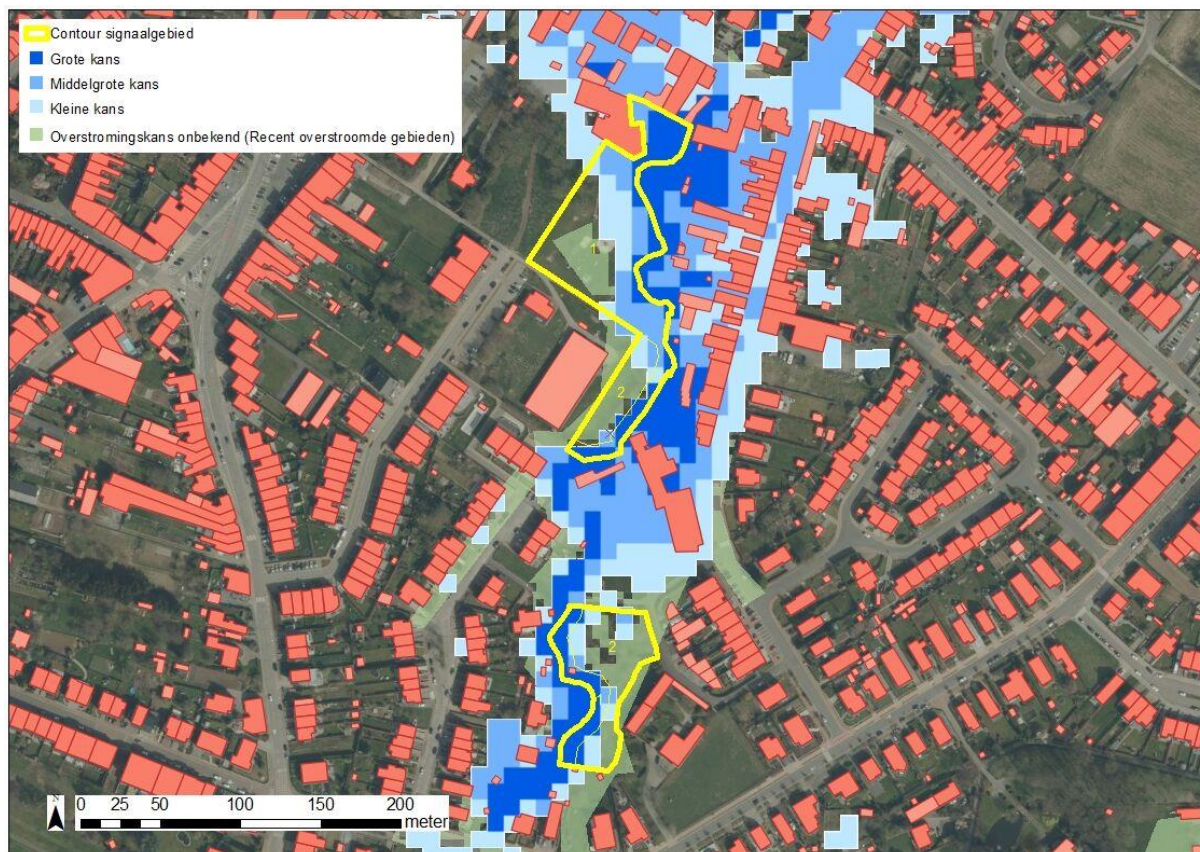
Vermits het niet zinvol is om voor elke waterloop hydraulische modellen op te stellen, werd in Vlaanderen de basiskaart hydrografisch netwerk opgesteld die alle waterlopen omvat waarvoor de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten werden opgesteld. De basiskaart hydrografisch netwerk werd opgesteld volgens het principe dat alle waterlopen met een potentieel significant overstromingsrisico en waterlopen die water afvoeren van waterlopen met een overstromingsrisico meegenomen worden. Daarnaast werd ook de volledige kustlijn beschouwd.

Wanneer er geen gemodelleerde overstromingsgevaarkarten beschikbaar zijn wordt enkel de kaart van de Recent Overstroomde Gebieden (ROG) weergegeven⁴. De kaarten geven steeds de huidige situatie weer en houden geen rekening met mogelijke of geplande ingrepen.

Het signaalgebied heeft lokaal een middelgrote tot grote overstromingskans op de overstromingsgevaarkart.

³ Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Deze richtlijn werd omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid op 16 juli 2010.

⁴ gebiedsdekkende afbakening van alle effectief overstroomde gebieden in Vlaanderen in de periode 1988 tot heden

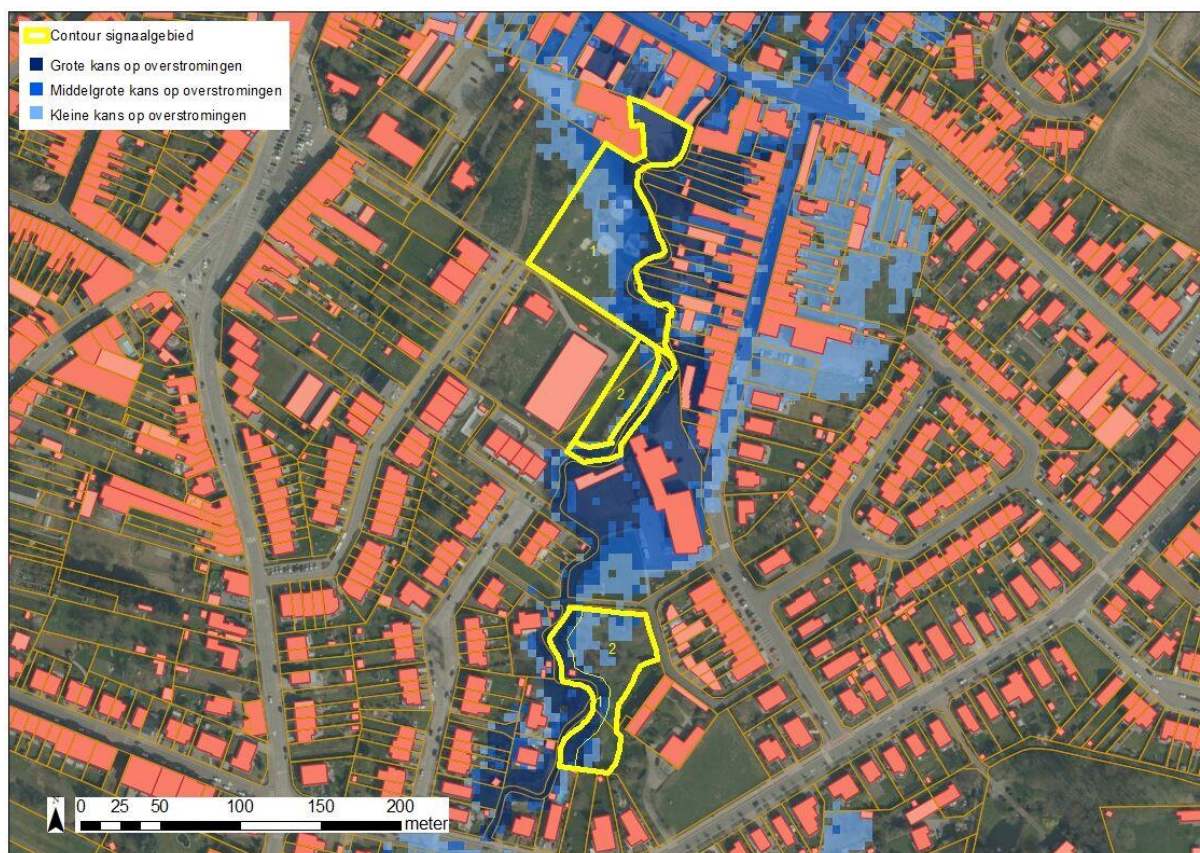
Figuren: De blauwe contouren geven de huidige overstromingskans weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskans. De groene contour geeft de recente overstromde gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskans gekend is.

De watergevaarkaart geeft vooral in het noordelijk deel van de noordelijke polygoon van dit signaalgebied en langs de waterloop een grote kans op overstromingen aan.

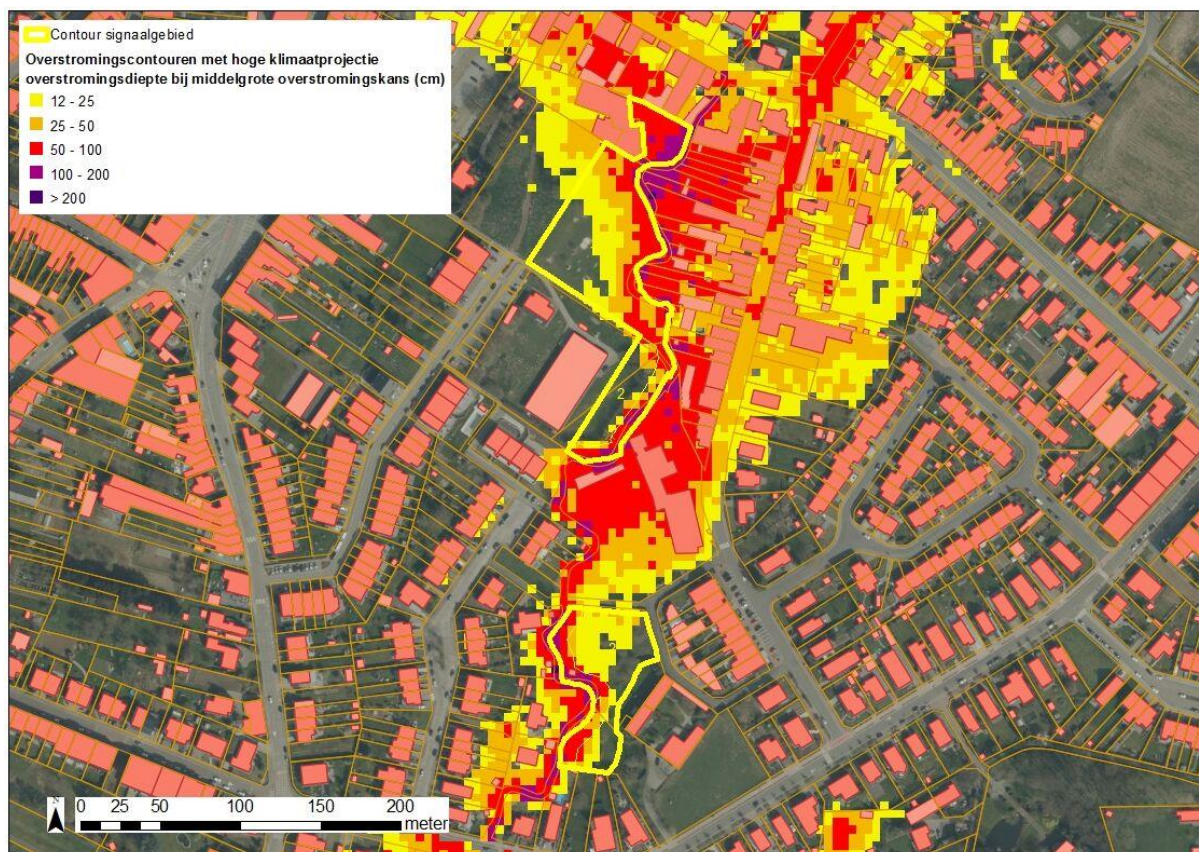
3.1.2 KLIMAATTOETS

De Overstromingsrichtlijn vraagt om bij het voorkomen of beperken van mogelijk negatieve gevolgen van overstromingen rekening te houden met o.a. de invloed van klimaatverandering. Onderstaande kaarten met klimaatprojectie werden opgemaakt in kader van de orbp-studie van VMM-AOW^[3] en geven niet alleen de overstromingskans (bij gemiddelde klimaatprojectie) maar ook de overstromingsdiepte (bij hoge klimaatprojectie). Vanuit het no regret principe lijkt het aangewezen om adaptief bouwen of waterbestendig bouwen af te stemmen op toekomstige overstromingshoogtes met hoge klimaatprojectie.

^[3] "Onderbouwing van het overstromingsrisicobeheerplan voor de onbevaarbare waterlopen, VMM, 2013"

Figuur: De blauwe contouren geven overstromingskansen met klimaatsverandering weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskansen. De groene contour geeft de recente overstroomde gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskansen gekend is.

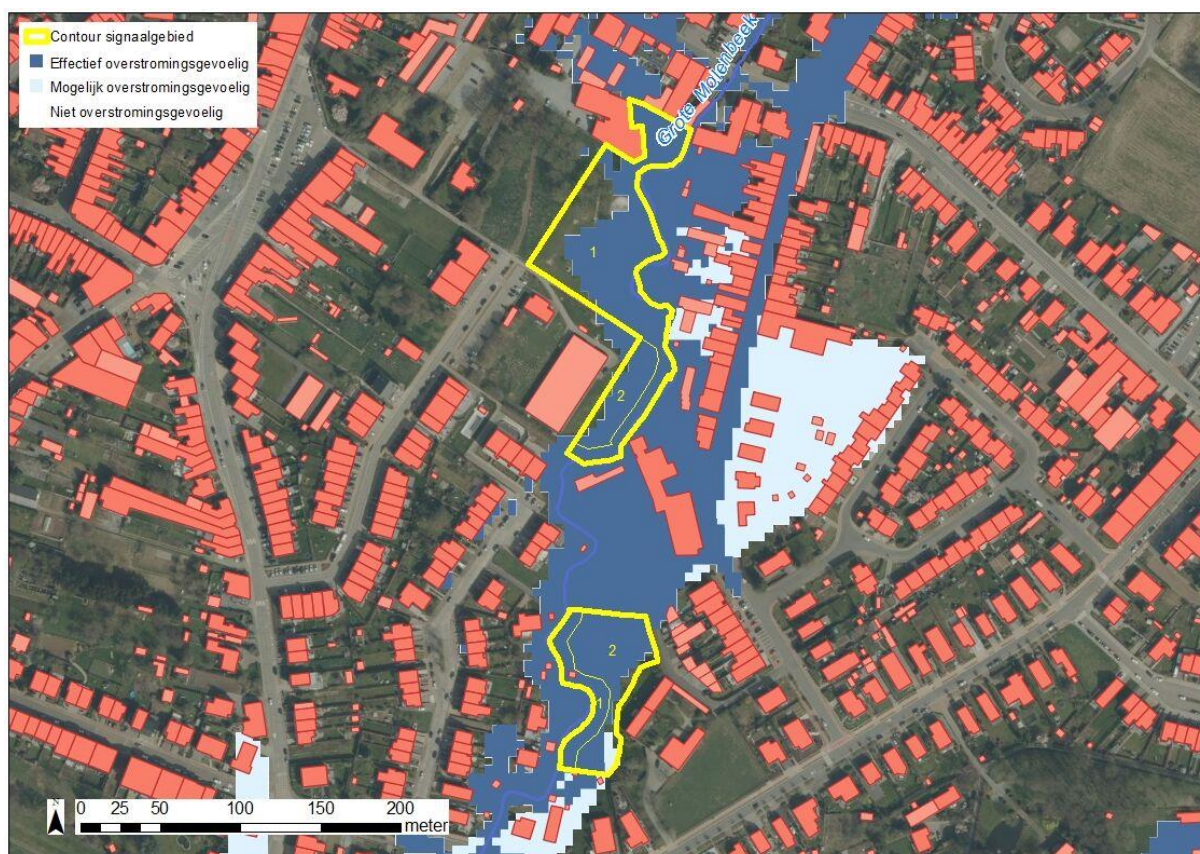
Figuur: De overstromingsdieptes van de middelmatige overstromingscontour met extreme klimaatsverandering worden hier weergegeven (geel= lage overstromingsdiepte tot paars= hoge overstromingsdiepte).

Lokaal is er in dit signaalgebied een grote kans op overstromingen bij gemiddelde klimaatprojectie, lokaal zijn er overstromingsdieptes van 50 tot 100 cm bij hoge klimaatprojectie. Het signaalgebied bevindt zich dan ook langs beide oevers van de Molenbeek-Vliet.

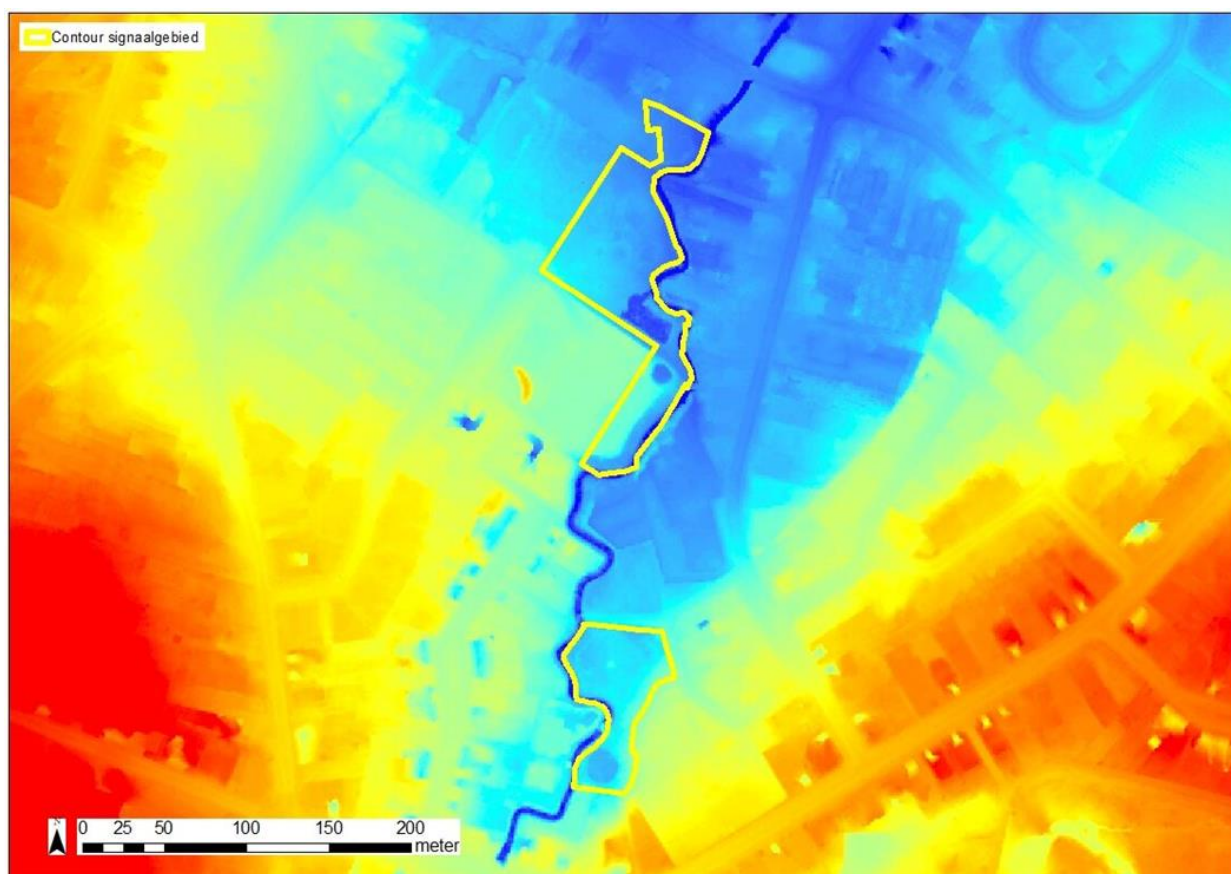
3.2 Bespreking watersysteem

Het gebied is erg overstromingsgevoelig. Omdat de waterlopen ter hoogte van Merchtem bij de overgang van Midden- naar Laag-België, van waterlopen met relatief groot verval overgaan naar beken met weinig verval, ontstaan aan de voet van dit talud frequent overstromingen. Omdat het bovenstrooms deel van het stroomgebied een intensief landbouwgebruik kent en tevens erosiegevoelig is, bezinkt relatief veel bodemmateriaal afwaarts dit talud. Daarnaast zijn grote gebieden ook verhard en zijn bergingsgebieden ingenomen door bewoning of opgehoogd.

De waterloopbeheerders leveren belangrijke inspanningen binnen het stroomgebied van de Vliet om de wateroverlast maximaal in te perken. De basisregel vormt evenwel het maximaal vermijden van nieuwe bebouwing binnen de beekvallei.

Figuur: watertoetskaart van het signaalgebied op recente orthofoto (medio 2015) met aanduiding van de overstromingsgevoelige gebieden (lichtblauw = mogelijk overstromingsgevoelig; donkerblauw = effectief overstromingsgevoelig), volgens Ministerieel Besluit dd. 1/6/2014. Weergave van reeds goedgekeurde signaalgebieden in de omgeving.

Figuur: digitaal hoogtemodel van het signaalgebied op recente topografische kaart.

4 Gebiedsvisie

4.1 Visie Integraal Waterbeleid

Het stroomgebied van de Grote en de Kleine Molenbeek is erg gevoelig voor overstromingen. Bijzonder kwetsbaar zijn de gemeenten Merchtem en Londerzeel. De voorbije jaren hadden beide gemeenten herhaaldelijk te kampen met ernstige wateroverlast. Uit een hydraulische en hydrologische studie is gebleken dat een combinatie van maatregelen nodig is om de wateroverlast in het stroomgebied van de Grote en Kleine Molenbeek in te perken. Een aantal maatregelen worden/werden uitgevoerd door VMM. Andere maatregelen worden/werden uitgevoerd op de bovenlopen door de provincie Vlaams-Brabant. Zie ook [Brochure 'Waterbouwwerken in uw buurt'](#).

In het ontwerp stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 worden volgende acties in functie van de overstromingsrichtlijn opgenomen in het stroomgebied van de Grote Molenbeek-Vliet:

ACTIENR	TITEL	GEMEENTE	WATERLOOP	INITIATIEFNEMER	PRIORITEIT ACTIE IFV ORL
6_A_016	Aankoop frequent overstromende gronden ter hoogte van de Konijnenstraat te Puurs	Puurs	Kleine Molenbeek	Gemeente: Puurs	H
6_F_015	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Puttengracht	Opwijk	Puttengracht	Provincie Vlaams-Brabant	H

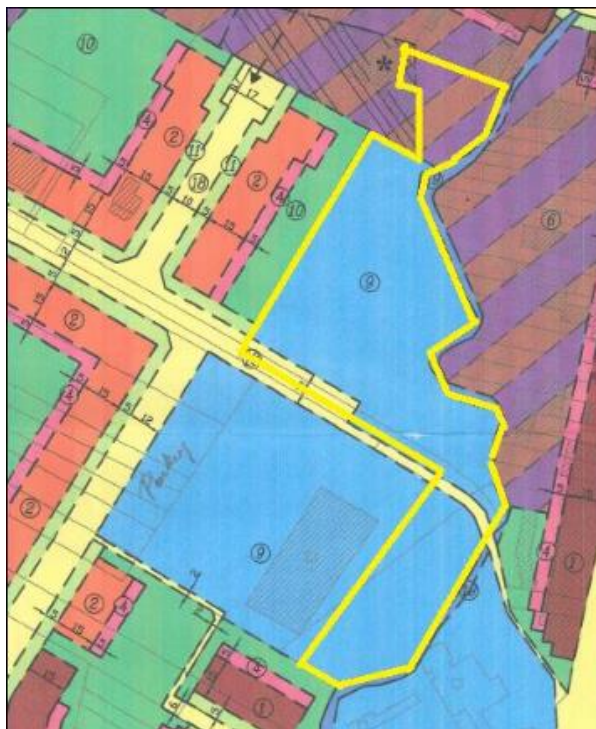
ACTIENR	TITEL	GEMEENTE	WATERLOOP	INITIATIEFNEMER	PRIORITEIT ACTIE IFV ORL
6_F_017	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Brusselsestraat op de Kleine Molenbeek	Meise	Kleine Molenbeek	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_087	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Krameikbeek in de gemeente Asse	Asse	Krameikbeek	Gemeente:Asse, Provincie Vlaams-Brabant	M
6_F_088	Bouwen van GOG's (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Gerstebeek in de gemeente Asse	Asse	Gerstebeek	Provincie Vlaams-Brabant	M
6_F_089	Bouwen van GOG's (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Puttenbeek	Opwijk	Puttenbeek	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_091	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) op de Stambeek	Opwijk	Stambeek	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_092	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Leefdaal	Meise	Molenbeek-Zijp	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_093	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Vier Eiken	Meise	Molenbeek-Zijp	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_094	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Neerpoorten - rechteroever	Meise	Molenbeek-Zijp	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_095	Bouwen van GOG (Gecontroleerd OverstromingsGebied) Neerpoorten - linkeroever	Meise	Molenbeek-Zijp	Provincie Vlaams-Brabant	H
6_F_214	Onderzoek naar het realiseren van bijkomende buffering in het natuurgebied Tekbroek voor de Vliet	Puurs	Grote Molenbeek-De Vliet	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), gemeente Puurs	H
6_F_213	Realiseren van bijkomende buffering langs de Neerheydeloop	Puurs	Neerheydeloop	Gemeente: Puurs	M
6_N_029	Onderzoek haalbaarheid van bescherming van de woningen in het stroomgebied van de Grote Molenbeek- Vliet	Puurs, Londerzeel, Bornem, Buggenhout, Sint-Amands	Stroomgebied Vliet-Grote Molenbeek Vliet	Polder en/of Watering: Watering Vliet en Zielbeek, VMM	M

4.2 Ruimtelijke visie (structuurplannen ed.)

RSP

Het Provinciaal Structuurplan van de Provincie Vlaams-Brabant vermeldt bij de gewenste landschappelijke structuur de 'Valleien van de Molenbeken (Grote Molenbeek – Vliet met zijbeken en brongebieden)' als gaaf landschap.

Dit signaalgebied gesitueerd in BPA nr. 2 'Kom der gemeente, deel A' 1, goedgekeurd bij MB van 5 september 2005 (herziening). Het grootste gedeelte van deze contour is volgens het plan gelegen in een zone voor openbaar nut (hoofdbestemming: openbaar nut (lichtblauw), nevenbestemming: openbaar groen; behoudens een maximale terreinbezetting van 80% zijn voor deze zone geen verdere bepalingen opgenomen in het BPA). Een beperkt gedeelte is gelegen in zone voor handel en ambachten (paars-bruin gestreept)

Het zuidelijk gedeelte is gelegen in een zone voor beschermde hoeve (groen).

4.3 Lopende initiatieven

/

5 Historiek overleg lokale besturen

Bij de screening van de relevante signaalgebieden en de opmaak van de ontwerp-startbeslissingen werden naast de lokale besturen ook andere relevante instanties uitgenodigd.

Voor de selectie van de signaalgebieden werd een overleg georganiseerd op 03/09/2014. Vanuit de gemeente nam Steven Elpers (schepen) deel aan het overleg.

Voor de opmaak van de startbeslissing vond een eerste overleg met de gemeente plaats op 11/06/2015. Aan dit overleg namen deel: Paul Van Den Eynde (schepen openbare werken), Kris Van Gijzeghem (diensthoofd grondgebiedszaken), Bram Van Ballaer (Ruimte Vlaanderen), Luk de Jonghe (Ruimte Vlaanderen) en Katrien Coremans (provincie Vlaams-Brabant-dienst ruimtelijke ordening).

Een vervolgoverleg vond plaats op 31/3/2016 met Paul Van Den Eynde (schepen Merchtem), Julie Asselman (schepen Merchtem), Kris Van Gijzeghem (diensthoofd grondgebiedszaken), Katrien Caremans (ruimtelijke planning), Danny Wauters (dienst waterlopen prov. Vlaams-Brabant), Luk De Jonghe (Ruimte Vlaanderen), Guido Janssen (bekensecretariaat), Evelien De Vylder (bekkencoördinator).

Op 12/05/2016 heeft het college van burgemeester en schepenen zijn goedkeuring gehecht aan de ontwerp-startbeslissing.

6 Keuze ontwikkelingsperspectief, instrument en initiatiefnemer

Het signaalgebied 32b Schoolomgeving is in twee deelgebieden 1 en 2 onderverdeeld. Deelgebied 1 is het noordelijke deel van de noordelijke polygoon van het signaalgebied met daarbij voor de noordelijke en de zuidelijke polygoon de zone van 10 meter langs de waterloop 'Grote Molenbeek'. Deelgebied 2 is de rest van het signaalgebied.

De grens tussen beide deelgebieden (1 en 2) wordt door een dunne gele lijn in de figuren weergegeven. De cijfers 1 en 2 zijn in het bijhorende deelgebied vermeld:

Deelgebied 1

B of C: bouwvrij houden

- De zone in woongebied van 10 meter langs de waterloop Grote Molenbeek met grote overstromingskans blijft bouwvrij.
- De rest van dit gebied is in eigendom van de gemeente en wordt vandaag gebruikt als speelplein. Het BPA heeft hiervoor een bestemming als openbaar nut voorzien. Een bestemmingswijziging kan, maar wordt niet strikt noodzakelijk geacht om het bouwvrij karakter van dit gebied te verzekeren.

Deelgebied 2

A: Watertoets

- Het deel behorende tot de noordelijke polygoon is eigendom van de gemeente en wordt eveneens gebruikt als speelplein. Het deel behorende tot de zuidelijke polygoon is volgens het BPA gelegen in een zone voor beschermde hoeve en maakt tevens deel uit van het als dorpsgezicht beschermde "Slagmolenhof" met zijn onmiddellijke omgeving (KB 23 oktober 1981). Om deze redenen zijn de bouwmogelijkheden beperkt.

7 Conclusie signaalgebied en beslissing Vlaamse Regering

Conclusie signaalgebied

Dit signaalgebied bestaat uit twee delen (Kom en Schoolomgeving).

Het deelgebied Schoolomgeving is op zijn beurt in twee deelgebieden onderverdeeld.

Deelgebied 1 kent een middelgrote tot grote overstromingskans en wordt bouwvrij gelaten.

Deelgebied 2 kent een kleinere overstromingskans, maar is recent overstroomd en volledig gelegen in effectief overstromingsgevoelig gebied. Bebouwing is wel nog mogelijk, mits volgende randvoorwaarden gerespecteerd worden: de gemeente zal adviezen aanvragen en zal de nodige voorwaarden opleggen om op te nemen in de eventuele bouwvergunning.

Het deelgebied Kom is effectief overstromingsgevoelig. Er zijn echter verschillende BPA's opgemaakt en een verkaveling werd goedgekeurd met het oog op de ontwikkeling van delen van dit gebied.

De waterloopbeheerders leveren belangrijke inspanningen binnen het stroomgebied van de Grote Molenbeek-Vliet om de wateroverlast maximaal in te perken. Er zijn overstromingsgebieden gebouwd en er is nog een uitbreiding voor de capaciteit van een overstromingsgebied gepland. Deze overstromingsgebieden zijn bedoeld zijn om het risico op overstromingen te verminderen, maar ze bieden geen bescherming voor langdurige intense buien. De basisregel is daarom het maximaal vermijden van nieuwe bebouwing binnen de beekvallei.

Binnen dit gebied wordt een combinatie van scenario B en C voorgesteld, zoals op kaart aangegeven in de fiche; zoveel mogelijk vrijwaren van bebouwing en deels overstromingsvrij bouwen.

Het ontwikkelingsperspectief werd goedgekeurd op de algemene bekkenvergadering Benedenschelde d.d. 19/05/2016 met minderheidsstandpunt van de gemeente Merchtem en de provincie Vlaams-Brabant. Zij wensen voor het deelgebied Kom een scenario "A" – geen bijkomende voorwaarden voor bebouwing in dit gebied. Voor het ontwikkelingsperspectief van het deelgebied Schoolomgeving is wel consensus.

De Vlaamse Regering beslist dit gebied mee te nemen in het verdere traject met het oog op de aanduiding van (delen) van dit gebied als watergevoelig openruimtegebied.

Beslissing Vlaamse Regering d.d. 31/03/2017

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan het bovenstaand ontwikkelingsperspectief en gelast de bevoegde instanties om het ontwikkelingsperspectief te respecteren en de voorwaarden uit de ontwerp-startbeslissing door te vertalen bij de toepassing van de watertoets.